DE BARBARIE DEPELLENDA

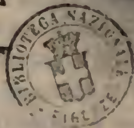
ORATIO HABITA A PAGANINO Gaudentio Theologo, & I.C. humanarum litterarum interprete in Gymnasio Pisano.

Cum recepta consuetudine rediretur ad publica Studia.

Cal. Decembris .M DC. XXXIII.

PISIS,

In Ædibus Francisci Tanaglij. M.DC.XXXIV.

Superiorum Permissu.

Mnes qui liberales disciplinas in celebribus Athenęis, aut docendo tradũt, aut audiendo percipiunt, in hanc metam dirigere dicuntur arcum, vt barbariem à consuetudine mortalium depellant, vel si depulsa iam sit, ad nostros mores pedem referre non patiantur. Non equidem iuerim infitias reperiri aliquos, qui tantũ abest, vt præstent, quod prę se ferunt, vt potius ruditatem volentes nolentes pariãt, foueant, atq; propagent. quorum peruersa agendi ratio floccifit ab ijs, qui publici saporis sermonem nõ habent, quiq; bonę menti rara felicitate litauerunt. Horum labores dum gratulabundus intueor, suspicioq. cogitationes, quę fugitiuam sapientiã honorifice detinẽt, atq. exornãt, huc orationem deduco, vt de barbarie profligãda in hoc doctissimo, eruditissimoq. consessu verba sim habiturus. Neç enim in ea versor opinione, vt putẽ in Etruria, quę omnis doctrinę, omniumq. elegantiarũ semper fuit mater, regnare barbariem. Quinimo ex ijs quæ maiores nostri in eliminanda imperitia gesserunt, quomodo alij sese exercere debeãt, vt ipsis quã simillimi euadant, indicabo. Si namq. fateri volumus quod res est, aciem mentis ad beata tempora, quibus Athenę florebãt, extenderũt. Acceperint sanè Gręci à Syris Ægyptijs, alijsq nationibus rudimenta quędam. Hoc tamen eorum capiti laurum deuictæ ignorantiæ non detrahit, cum satis superq. constet, vagam quamdã, & fluctuantẽ effrænorum farraginem apud reliquas gẽtes incertis ferè auctoribus extitisse, quã velut indigestam molem acceptam pelasgi diuino ordine, & pulcherrima claritate di-

 geste-

gesserunt, digestamq. in excelsa sede conspiciendā collocarunt. Non aliter certè cimmeriū Chaos è latibulis tenebrarum eductum est a Summo Numine, machinaq. quam venerationis pleni cōtēplamur, affabrè facta, atq. constructa est. O fortunatam medicinam, quę tantum imputat diuino seni, e parua insula profecto, vt si dictāda fuisset ab Apollinis filio, sublimius, grauiusq. instar non obtinuisset. Ita certat in ipsius scriptis cū pondere rationum breuitas, cum robore argumentationis maiestas. Et nesciunt sapientes priusne allecti percellantur auctoritate, an cōstricti permulceantur dissertatione. Vt verò Cous Heros è limine amœnitatis pleno, in quo ab aligero Aligerio exterę animæ collocantur, Fernelios, Leonicenos, Fracastorios, Mercuriales, Septalios, Laurentios, Gorræos, aliosq. in hoc quoq. Gymnasio adhuc superstites, germana germina agnoscit, & toto pectore cōplectitur: ita si caput extollere, cœtibusq. interesse posset, aut colloquio non dignaretur, aut increparet illos, qui velut Agyrtę forent medicam panaceā cauponantur, ad plebeculam vocabula sono timenda conferruminant, vt auribus insidias faciant, videanturq. leges fatorum refingere apti. Hęccine vetus disciplina, quam prope inter mortuam Pergamenus ciuis instaurauit, liberaliq. causā manu asseruit? vbi accurata illa, & arguta locutio? vbi cauta prouidentia? vbi de salute ægroti sollicitudo? vbi Hippocraticæ meditationis repetitio? Nescierim quid pronunciē, si quæratis: barbaries sicne excutiatur, an reuocetur? Nihil speremus ab ijs, qui quicquid, discursāt, garriunt, pollicētur, opes Galenicas interpretātur. Iniu-

ratq

rato credere fas est,nihil facere ad exitiũ barbariȩ eũ,qui vtcũq.instructus pæonia facultate, nõ alia de causa, quã ne sacculus sit plenus araneatũ,domo egreditur. Sed aurem mihi velli sentio ab admonitore, ne principem locum in narratione Medicorum filijs eam tributũ quasi multum referat, cui agmini quis adscribatur, modò stationem locumq. commendet virtus. Nam nec Philosophos reliquis postpono, nec Theologis subtraho primos gressus, si Iureconsultis ob oculos ponam aureum seculum, quo Eunomie plenos radios diffundens visebat Imperium Romanum tunc, quando Neruam excipiebat Traianus, orbis illustrabatur ab Adriano, Antoninorum pietas micabat, Seuerus humano generi delitias faciebat. Ducentos & plures annos extincta iacuit Barbaries, & iucundas vices occupauit in Vlpiano, Scȩuola, Marciano, Paulo, Papiniano cȩlitùs dimissa Astræa. Quisquis es, qui me audis, legum interpres, verbis perspicuis respondere te cogam, si scire velim, quo existimes tempore iurisprudentiam floruisse vt sibi omnes numeros adesse posset gloriari? non transilies ad ætatem supra dictaturam Cæsaris. tunc bis sex tabulȩ prostabant cum edictis ,& Sanatusconsultis, plebeijsq. iussis. Iurisprudentum subtiles nondum emerserant commentarij. neq. ad Constantinianum æuum pedem conferes, cum schola respondentium de legibus tunc euanuerit. Gothicas, Longobardicasq. solitudines execraberis potiùs, quam vt inde Romani iuris exẽplar petere velis. Si Lotharij initia, subsecutosq. progressus iactes, præstò erit, qui verè contendat cœpisse tunc restitui amissa bona, sed obscuræ diligentiȩ pluri-

nium

bibus turbatum, aut Pariſienſium conclamationum ſtrepitu concuſſum conſulis, ſi te barbarum non appellauerit acrimonia Cenſorum, in limine exoticarum ſordium hærere collutulatum, ſponſionem facere erit parata. Felices ter, & amplius cum Aphrodiſęo qui incedũt, Themiſtianam perſpicuitatem complectuntur, à Simplicij recto tramite non deflectunt, aut ſi placeat Italorum recentem operá commendare, Pendaſium circumſtant, Zabarellam comitantur, à Piccolomineo diſcunt, Cremonini latus ſtipant, Bonamico indiuidui adhęrent. Qui omnes tam bene meriti ſunt de Nicomachi filio, vt ſi Pythagorica tranſanimatio vera foret, veterum peripateticorum animas in ipſos immigraſſe non dubitaremus. Iactetur ſanè ab alijs nomen Ariſtotelicum, non tamen glaucoma obijcient ijs, qui norunt, quantum ab Hipani diſtet Venetus Eridanus. Sed reſilio ab expoſtulatione, quam fas foret inſtituere, niſi ſcirem, inſaniæ eſſe argumentum, ſi vnus homo, cuius vita perbreuis eſt, bellum gerere velit, cum integris Rebuſpublicis, ordinibuſq. perennibus. Præſertim cum Barbarica hydra à Iureconſultis, Philoſophis, Mediciſq. conciſa atq. contuſa, ad Theologorum aſpectum non aliter obrigeat, quã viſo Perſeio ſcuto marina Gorgon. Exuratur ſanies, hauriatur veneficus ſanguis à terra, cõputreſcant repullulantes vertices, incondita ruditas, quæ ſubinde erumpit, contumuletur, & ſaxea mole tanquã Baliſta latro æternum obruatur. Sacrarum literarum germanum ſenſum expiſcantur ingenui homines cum ſtridonenſi Hieronymo, per Oceanum eloquij pandũt

vela cum Græcis Basilio, vtroq. Gregorio, & Iohanne.
Subtilitatem profundarum cogitationum sic repetunt ab Hipponensi Antistite, vt decurrentes per arcana Aquinatis aliorumq. fateantur diui Ignatij discipulos sic studia, quæ à Deo nomen habent, tractasse, vt in ipsis solidam doctrinam cum nitore omnis barbariei experte coniunctam deprehendant, deprehensamq. lætitię pleni exosculentur. Tantum potest oratoria facultas, & exquisita eruditio, qua qui prędìti non sunt, tria verba non fantur, quin illicò ab argutis ingenijs in fęcibus barbariæ versati non dicantur. Siue igitur, Auditores, diuina effata exponamus, seu responsa Iureconsultorũ interpretemur, siue quomodo ægro è corpore depellendi sint morbi, doceamus, aut naturę vires indagemus, si professorium munus obire pro dignitate volumus, barbaricas nubes dispellamus, animum ad sublimia excitemus, cũ paucis sentiamus, scriptores vulgo aut ignotos, aut inuisos consulamus: & si qui sint, qui glandibus frui velint, cùm proestò sint fruges, nos ab illis dissentire, palam profiteamur. Fremant, frendant, furant, vt mater Penthei, vt Mimallonũ chorus, nos ipsorum malesanos mores susq. deq. feremus. Ego certè vt vt sciam meas dissertationes, & congressus nonnullis esse molestos, quod ipsorum vellicent crassam Mineruam, tantum abest, vt doleam eiusmodi vices, vt nulla de re magis glorier, quàm quod odium internecinum, quo prosequor Barbariem, odium capitale mihi conflauerit eorum, qui ab inueterata barbarię non discedere in animum induxerunt.

FINIS.